

Beeldende kralen

Monkeybiz tilt de kunst van het kralen rijgen naar het hoogste niveau. In 2000 ging het initiatief van start als empowerment project om werk te genereren voor de kansarme bewoners van townships als Philippi, Mandela Park en Khayelitsha. Alle objecten worden opgebouwd rondom een met stofrestjes opgevuld draadframe. Er werken zo'n 450 - veelal hiv-positieve - 'bead artists' voor Monkeybiz. Behalve in de eigen winkel in Kaapstad (43 Rose Street) worden de ingenieuze creaties met kleurrijke glazen kralen inmiddels wereldwijd verkocht. www.monkeybiz.co.za

Het Katern/Designers Zuid-Afrika

In de startblokken voor 2014 - Kaapstad is dan World Design Capital - loopt Zuid-Afrika zich vast warm. Een garde jonge ontwerpers slaat nieuwe, innovatieve wegen in. En daar kan Europa nog iets van opsteken.

Afrikaans design? Was dat niet iets met kralen, zebra-strepen en knallende kleuren? 'En in Nederland lopen we nog steeds op klompen!' Mariëtte de Haan kan er wel om lachen, om de bijna onuitroeibare clichés die mensen met Zuid-Afrika associëren. Natuurlijk struikel je in Johannesburg of Kaapstad nog steeds over de souvenirshops die toeristen in ruil voor dollars graag bevestigen in de romantische droom van een exotisch Afrika. 'Jammer alleen als ze daardoor alle nieuwe initiatieven over het hoofd zien.' De Haan kan het weten. Na een loopbaan bij een grote bank werkte ze voor een kinderboek-organisatie in Kaapstad. Daar werd ze gegrepen door de vitaliteit en de dynamiek van Zuid-Afrika. 'Als nasleep van het jarenlange apartheidsbeleid zijn er nog altijd grote welvaartsverschillen. Maar je ziet ook hoe jonge Afrikanen enthousiast de draad oppakken om er het beste van te maken.'

Design als brug

Naast toerisme promoot het land steeds nadrukkelijker design als een van de assets om een brug naar het Westen mee te slaan. Onder de merknaam From Africa with Love haalt De Haan werk van Zuid-Afrikaanse ontwerpers naar Nederland. Bezoekers van haar galerie aan de Amsterdamse Brouwersgracht zijn vaak positief verrast door de alternatieve aanpak van ontwerpers als Porky Hefer, Heath Nash en Katie Thompson. Onmiskennbaar van een ander continent, maar niet oubollig en zonder safaribijtsmaak.

Terwijl woorden als 'milieuvriendelijk', 'groen' en 'duur-

zaam' in Europa vaak onderdeel van een bedacht pr-offensief zijn, horen ze in Zuid-Afrika tot de dagelijkse praktijk. Bij gebrek aan industrieel vervaardigde middelen of omdat het een manier is om zo veel mogelijk mensen aan een baan te helpen.

Alles is mogelijk

Als initiatiefnemer van Design Indaba, de jaarlijkse conferentie en expo over design, spreekt Ravi Naidoo graag over Zuid-Afrika's 'Creative World Cup'. Naast een gezelschap internationale sprekers presenteert Design Indaba een keur aan eigen Zuid-Afrikaanse spelers. Naidoo beschouwt de beurs als een intermediair tussen Afrikaanse creativiteit en bedrijvigheid. 'We hebben hier goud en diamanten, maar aan een wereldberoemde sieradenontwerper schort het nog.' Wellicht kan Design Indaba een springplank voor Afrikaanse ontwerpers zijn. 'Er zijn hier veel kleinschalige initiatieven, vaak familiebedrijfjes.' Samenwerkingen met grote merken uit Europa of Amerika zijn er nog maar amper. Tegelijkertijd kan die bescheiden omvang en geïmproviseerde kwaliteit vanuit westers perspectief juist aantrekkelijk zijn. Sommige ontwerpers, zoals Ian Kelynack en Xandre Kriel, combineren hun designambities met een baan in de reclame of fotografie. Kriel: 'Dat maakt je onafhankelijk. Bovendien zijn

'Als er geen geld voor marmer of messing is, gebruik je plastic' - Mariëtte de Haan

From Africa with Love

Ontwerpen van Heath Nash, Porky Hefer, Sean Smith, Ian Kelynack (Isleoftrees), Katie Thompson (ReCreate), Skinny laMinx en andere Zuid-Afrikanen zijn te koop via Mariëtte de Haan van From Africa with Love. Brouwersgracht 188a Amsterdam, www.fromafricawithlove.nl

hier allerlei vormen van samenwerking mogelijk met timmermannen, metaalbewerkers en kleine bedrijfjes die bij jullie amper nog bestaan.'

Bron van creativiteit

Na een rondgang langs veelbelovend Afrikaans talent, valt op dat Willard Musarurwa van Feeling African Wire Furniture een uitzondering is. Het item huidskleur is niet langer taboe, maar ligt nog wel gevoelig. Waarom zijn er zo weinig zwarte ontwerpers actief? Bij het Cape Craft & Design Institute vermoeden ze een samenhang met het onderwijssysteem. 'De zwarte gemeenschap is aan een inhaalslag begonnen. Tegelijkertijd kun je je voorstellen dat een baan als advocaat of dokter vanuit emancipatoir

oogpunt meer perspectief biedt dan een baan in de ontwerpbranche. Misschien lijkt dat te veel op het handwerk van hun ouders of grootouders.'

Door kleinschalig te produceren, hebben Afrikaanse ontwerpers een flexibiliteit die in Europa onder druk van de grote merken vaak sneuvelt. Mariëtte de Haan van From Africa with Love realiseert zich dat er nog een hoop missiewerk nodig is. 'Het gros van de mensen denkt nog steeds aan spullen uit de wereldwinkel. Er zit méér kleur in Zuid-Afrika dan de traditionele tribal art en bonte lappen stof op de vele straatmarktjes doen vermoeden. En op het gebied van meubels, keramiek en textiel biedt Zuid-Afrika een veelzijdigheid, vernuft en kwaliteit die menig Italiaans topmerk in verlegenheid brengt. Heeft het hergebruik van materialen als plastic, linoleum en papier in Europa soms iets geforceerds, in Afrika is het pure noodzaak. Wanneer Heath Nash uit een stapel oude melkflessen een handgemaakte lamp knutselt, is dat geen modieus effectbejag. Als er geen geld voor messing of marmer is, gebruik je plastic. Hij werkt zo, omdat het productieproces nu eenmaal zo in elkaar steekt. Hij doet het in het besef dat hij een aantal mensen zo aan werk helpt. Als het op ideeën aankomt, is de Afrikaanse bron vaak rijker en gevarieerder dan de Europese.' Het is geen toeval dat Kaapstad de concurrenten Dublin en Bilbao versloeg in de strijd om de titel World Design Capital 2014. Ontwerper Liam Mooney uit Kaapstad vat het treffend samen. 'Het hoeft er niet Afrikaans uit te zien om Afrikaans te zijn.' »

Het Katern

Katie Thompson ontfermt zich over de onverkoopbare stiefkinderen van de zolder of rommelmarkt. ReCreate helpt ze aan een nieuw bestaan.

Het is niet eens recycling, het is repurposing. In het begin maakte ik dat onderscheid zelf ook nog niet. Mijn label ReCreate stond voor 'extraordinary recycled furniture and lighting.' Ik verander de functie van de troep die hier aanspoelt.'

Toen ze net begonnen was, won ze een Green Award 'terwijl ik daar niet eens mee bezig was.' Tientallen oude vergieten, telefoons, schrijfmachines, koffers en melkflessen wachten op een nieuwe kans. 'Ik wil een vaas worden,' jammert een oude poffertjespan. Thompson: 'Misschien lukt het, ik kan dat niet forceren.' Haar benadering heeft wel iets van de readymade kunst, de kant-en-klare vondsten waarmee dadaïsten zich begin vorige eeuw graag omringden. Ze wijst naar een handgeschreven slogan op een papiertje aan de muur: Sometimes I pretend to be normal. But it gets boring. So I go back to being me. 'Ik maak geen kunst, ik combineer oude objecten of gebruiksvoorwerpen tot nieuwe,

Zou er in de omgeving van Kaapstad ook nog maar één oude hutkoffer te vinden zijn? Als het antwoord 'ja' luidt, moet die onbetaalbaar zijn. Katie Thompson schuimde jarenlang de straat af, mestte kelders en zolders uit op zoek naar koffers voor haar Suitcase Chairs en Tables. 'Ik heb veel op veilingen gekocht. Dat hoeft niet meer. Mensen in de buurt kennen mijn motto inmiddels: 'There is no such thing as rubbish.' Drie jaar geleden ruilde Thompson haar loopbaan als interieurstylist in voor een bestaan als ontwerper. 'Het ligt in het verlengde van mijn drang om spullen bij elkaar te harken. Verzamelen is het woord niet, dat suggereert dat je oog hebt voor dingen van waarde. Terwijl ik juist dat interessant vind wat op het eerste oog waardeloos is. Ik ben niet geïnteresseerd in de topstukken van een antiekzaak. Meestal loop ik meteen door naar achteren. Daar bewaren ze de winkeldochters die niemand wil.'

Hergebruik en recycling zijn de mantra's van een nieuwe designtraditie. Thompson wil graag kwijt dat ze geen milieufreak is. 'Daar is het me niet om te doen.

'Weggooien? Verboden! Maar ik ben niet groen. En zeker geen hippie'

– Katie Thompson

bruikbare items.' Soms ligt zo'n mix voor de hand: paspop + lampenkap wordt staande lamp. Of: rond pannendecksel + wijzerplaat wordt klok. Soms niet. Thompsons kofferstoelen en kofferbanken zijn onverwachte, perfect afgewerkte combinaties. 'Ik ambieer geen hippielook. Ik produceer geen 'junk' en richt mijn pijlen op een high-end markt. Ik ben hier per toeval in gerold, maar realiseer me dat deze manier van werken soms obsessieve vormen aanneemt. Als ik een afgedankt ding zie, weet ik vaak in een seconde wat het zal worden. Daarna begint het gedoe van uitwerken en afwerken. Die kofferstoelen

lijken dan wel heel erg 'toevalig', je moest eens weten hoeveel tijd de constructie van het binnenwerk en het stofferen kost. In principe is elk stuk anders en daardoor uniek. Het valt niet mee op voorhand in te schatten in welke oplages ik iets kan produceren. Oude typemachines genoeg voor mijn repurposed fridge poetry (typemachineletter + magneet wordt koelkastmagneet). Maar oude wasteilen zijn al een stuk zeldzamer (gegalvaniseerde wastobbe + bekleding wordt poef). De laatste tijd krijgt Thompson steeds vaker verzoeken om een dierbaar voorwerp een nieuw bestaan te schenken. Het staat in krijtletters op een schoolbord: 'Chat to us about custom-made pieces from your old treasures.' Zodra de opwinding over het bedenken van weer een nieuwe combinatie vervlogen is, schakelt Thompson de hulp van gespecialiseerde handwerkslieden in. 'Aan één kofferstoel werken vijf mensen. Dat is de lokale manier van produceren. Daarom wil ik eraan graag producten in een minder exclusieve prijsklasse maken. Dat zorgt voor omzet.' Hoe oud, hoe vintage of versleten moet een item eigenlijk zijn om kans te maken in Katies rariteitenkabinet? 'Gloednieuw is uitgesloten. Sommige dingen die hier komen aanwaaien, redden het niet. Een tweede leven zit er niet in. Als ze er voorgoed alleen voor staan, bied ik ze aan als 'Katie's Collectables'. Soms heb ik iets nét verkocht en is er een minuut later toch ineens een inval. Intrinsieke schoonheid blijft vaak lang verborgen. Maar als je die dan hebt gevonden, verander je iets gewoons in iets buitengewoons.'

ReCreate
368 Albert Road, Kaapstad
www.recreate.za.net

Het Katern/Designers Zuid-Afrika

Liam Mooney ontpopt zich tot de King of Cool van Kaapstad. 'Kleinschaligheid is onze kracht. We werken vanuit de garagebox.'

Behalve de naam van een van Zuid-Afrika's productiefste ontwerpers is Liam Mooney sinds 2006 een merknaam met een eigen logo. 'We produceren meubels, verlichting en accessoires,' vertelt Mooney in zijn nieuwe studio in Kaapstad. Na een studie design aan de Cape Peninsula University of Technology ging het hem voor de wind. Door prestigieuze opdrachten voor het Grand Daddy Hotel, hotel Daddy Long Legs, Clarke's Bar and Dining Room, Superette, de Vitamin Water Pop-up Store en de Neighbourgoods Market vestigde hij in korte tijd zijn naam als lokale King of Cool. 'Wat mijn creatieve

partner Laura Kawitzky en ik maken, is vaak maatwerk ofwel bespoke furniture, ontwikkeld voor een opdrachtgever, in een specifieke omgeving.' Ontwerpen als The Folded Coffee Table, The Little Desk That Could, The Mensch Bench en de Shona Lamp ademen een aangename no-nonsense moderniteit. Mooney: 'Ik houd van 'clean and

'We zijn minder gevoelig voor trends dan in Europa'
– Liam Mooney

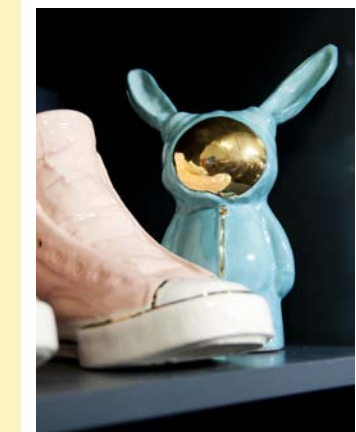
simple'. Het hoeft er niet Afrikaans uit te zien om Afrikaans te zijn. Neem de Balafon Chair: het strookvormige constructieprincipe is afgeleid van de balafon, de West-Afrikaanse xylofoon. Eigenlijk is dat bijzaak. Kracht van onze manier van produceren is de kleinschaligheid: we werken veelvuldig samen met microbedrijfjes of met vakmensen die vanuit een opslagloods of een garagebox werken: proudly manufactured in Capetown South Africa! Ik ben niet per definitie een tegenstander van industriële productie. Maar als ik een bijdrage kan leveren aan het instandhouden van traditionele technieken of uniek Zuid-Afrikaans handwerk zal ik het niet nalaten. Mijn Micro Range Manifesto – zo heet mijn basisfilosofie – impliceert bovendien dat de gebruikte materialen van Zuid-Afrikaanse origine zijn. Ik heb de ambitie om nieuwe oplossingen te creëren met gebruikmaking van oude of traditionele technieken.' Niet lang geleden verhuisde Mooney met zijn studio vanuit het alternatieve Woodstock naar de mondaine Bree Street in het centrum van Kaapstad. 'Ik denk dat Zuid-Afrikaanse ontwerpers een pragmatische mentaliteit hebben.

Zoete koekjes

De naam van haar Sootcookie Ceramics ontleende ze aan het Afrikaans. Tijdens Design Indaba fungeerde haar aangeklede konijn als een soort mascotte. In de zoete koekjes die Tanya Laing bakt, combineert ze de harde werkelijkheid met sprookjesachtige fantasieën. Neem haar breekbare bokshandschoenen. 'Als je ze gebruikt, kun je meteen de brokstukken aanvegen.'

www.sootcookie.withtank.com

Stop met praten en waag het erop: die benadering zie ik bij veel collega's terug. Ook zijn we minder gevoelig voor trends dan in Europa. Zodra je een trend waarneemt, is hij alweer bijna overgewaaid. Negeer het zo veel mogelijk en je kunt dingen maken die beklijven en overeind blijven.' Om zijn woorden extra kracht bij te zetten, meldt Mooney tussen neus en lippen dat Wallpaper Magazine zijn studio aanhaalde als 'een van de top 20 redenen om in 2011 Zuid-Afrika te bezoeken'. En het goede nieuws: in 2012 geldt dat nog steeds. »

Liam Mooney
64 Wale Street, Kaapstad
www.liammooney.co.za

Het Katern/Designers Zuid-Afrika

Heath Nash is hot. Uit 'others people's rubbish' zoekt hij naar een nieuwe identiteit voor Zuid-Afrika.

eritel van creatief ondernemer van het jaar. Opgeleid als beeldend kunstenaar in Kaapstad zag hij mogelijkheden om 'trash in luxe te veranderen'. Nash: 'In het begin experimenteerde ik met platte vellen papier en plastic. Via vouwtechnieken verwerkte ik ze tot ansichtkaarten en eenvoudige lampenkappen. Origami meets Swedish design: zo kun je het omschrijven. Op een lokale creamarkt kwam ik in aanraking met Richard Mandongwe. Uit gekleurd plastic knipte hij prachtige bloemen.' Dat was het Eureka-moment waarop Nash inzag hoe hij rest-materialen kon gebruiken binnen een modernere vormtaal. 'Tegelijkertijd merkte ik hoe je eigentijds design kon inzetten als alternatief voor old school toeristenmeuk. Er lag een kans om met frisse producten mee te bouwen aan een nieuwe identiteit voor Zuid-Afrika. Dat was in 2004 het begin van 'Other People's Rubbish.'

Tussen al het basismateriaal, de stapels plastic en draad in het atelier van Nash is de gedachte verleidelijk: zó ingewikkeld kan het toch niet zijn? Nash: 'Dacht

't's beautiful here.' De draadletters in het atelier van Heath Nash (1977, Zimbabwe) peperen het nog eens in. Mooi is het zeker, dit ruige recycleparadijs vol onverwerkt plastic én de geraffineerde eindresultaten. Een bezoek aan Zuid-Afrika zonder zijn wit of gekleurd plastic opgebouwde hanglampen tegen te komen? Het is even waarschijnlijk als zwemmen zonder nat te worden. De afgelopen jaren groeiden zijn Flowerballs en Bottleballs zowat uit tot de iconen van Zuid-Afrikaans design. Nash, al in 2006 uitgeroepen tot Elle Decoration South African Designer of the Year, verdiende een jaar later de

'Trash verander ik in luxe'
- Heath Nash

ik ook. Toch was het keer op keer ingewikkeld de hand te leggen op de juiste kleuren en geschikte kwaliteiten. Aanvankelijk nam het zoeken zo veel tijd in beslag, dat het echte werk er geregeld

bij inschoot.' Nash maakt tijdens lezingen en workshops geen geheim van zijn manier van werken. 'Er zijn zelfs hand-outs beschikbaar waarin ik stap voor stap uitleg hoe een plastic fles in

Back to the fifties

Waar doen die rollen stof uit de studio van Skinny laMinx - alias Heather Moore - ons toch aan denken? Aan de strakke bloemen en diermotieven uit de jaren-zestigkeuken van onze ouders? Alsof het maatwerk is voor het decor van een nieuw seizoen Mad Men: zo prikkelt de ontwerpster het retrogevoel voor vergeten kleuren en grafische patronen. 'Van huis uit ben ik illustrator en grafisch ontwerper. In 2006 bedacht ik dat ik mijn ideeën in plaats van op papier op stof kon drukken. Dat bleek een schot in de roos.' Inmiddels zijn haar 'Scandinavian style'-jurkjes, handdoeken, kussens, servetten en meters stof te koop in haar winkel (201 Bree Street, Kaapstad) en via www.skinnylaminx.etsy.com.

een lifestyle-object verandert. In de praktijk zijn er maar weinig mensen die het werkelijk proberen. Hooguit een paar copycats die zo de kost proberen te verdienen. Als het ze lukt, vind ik het trouwens ook best.'

Historisch bewustzijn

Sommige ontwerpen, zoals de Full Color Flower Ball, verkoopt Nash bijna uitsluitend buiten Afrika. 'Europeanen weten dat recycled materiaal geen kostbare grondstof is. Ze hebben alleen een sterker ontwikkeld besef dat het kostbaar wordt door de geïnvesteerde handarbeid en de vele verwerkingslagen. Ik zoek wel naar manieren om delen van het arbeidsproces te automatiseren om een grotere markt te kunnen bedienen. Maar pro-

ductie in China is geen optie. Ik voel me verantwoordelijk voor onze mensen hier.'

Zoals meer Zuid-Afrikaanse ontwerpers is Nash in wezen een outsider. 'Mijn achtergrond als beeldhouwer heeft een voordeel. Voor ik begin, trek ik alles in twijfel. Ik maak nooit zomaar iets. Als ik de waarom-vraag niet kan beantwoorden, gaat het niet door. Mijn interesse in hergebruik heeft te maken met bezorgdheid om het milieu. Maar nog méér met historisch bewustzijn: bij gebrek aan middelen hebben we in Afrika altijd met onze handen en bestaande materialen gewerkt. Dat mogen we nooit vergeten, dat is onze culturele bagage. Tegelijkertijd biedt design een kans om te innoveren en om

oude clichés nieuw leven in te blazen.'

Hoe groter het internationale succes van Heath Nash, hoe efficiënter het afvalverwerkingsstelsel in Kaapstad werd. 'Ze zijn met ons meegegroeid! In het begin was het smerig, vuil werk. Inmiddels hebben we veel meer flessen nodig dan in het begin. Maar we hoeven er niet meer zo lang naar te zoeken. Gekleurd plastic blijft lastig.'

De smaak van Afrika

Materiaalexperimenten blijven een belangrijke drijfveer. 'Onlangs heb ik gerecycled glas gebruikt voor een project met Ngwenya Glass, een traditioneel bedrijf uit Swaziland. Ik voel me sterk verbonden met het Afrikaanse continent. Maar ik

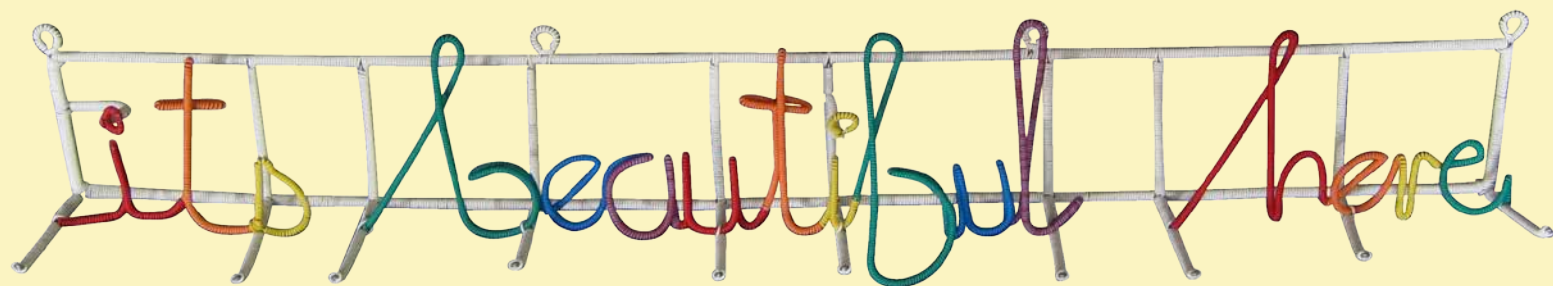
droom van dit soort projecten in Europa, Azië of Zuid-Amerika. Wie weet waar de kruisbestuiving tussen culturen toe leidt?'

Hoe staat het, ondertussen, met de smaak van Zuid-Afrika? 'Mijn grootste markt is overseas. Bedenk dat Ikea de stap naar Zuid-Afrika nog niet heeft gemaakt: dat zegt wel iets. Met uitzondering van de voorkeur van een tamelijk kleine, vermogende toplaag zou je de gemiddelde smaak nogal conservatief kunnen noemen. Een bruine tv-kast is nog steeds de blikvanger in de woonkamer.' Nash meent dat smaak veranderlijk is en hoopt daar een rol in te spelen. 'Ik heb laatst een kroonluchter afgeleverd bij winefarm Spier in Stellenbosch. Gemaakt van hun oude wijnflessen. We zijn dus op de goede weg.' »

Heath Nash
2 Mountain Road, Kaapstad
www.heathnash.com

Nonchalante retro-chic

'Het zal wel door het zonnige klimaat komen,' zo verklaart Adrian Heneke het succes van de Blue Collar White Collar collectie. 'Eén zo'n nonchalant, retro-chic shirt kán je dag maken. Dus zorg dat je Shop G21, Lifestyles on Kloof, 50 Kloof Street in Kaapstad niet overslaat. Want in Amsterdam zijn de kleurrijke Blue Collar White Collar-shirts voorlopig nog niet te koop.' www.bluecollarwhite-collar.co.za

Het Katern/Designers Zuid-Afrika

Porky Hefer gooide het roer net op tijd om. De ex-reclameman handelt in ideeën. Maar hij bedacht ook een serie lampen en een vogelnest voor menselijk gebruik.

Eigenlijk heet hij gewoon Willem. Willem David Hefer. 'Op mijn dertiende noemde mijn oudere broer me Porky, op grond van mijn fysieke voorkomen. Lang heb ik me voor die naam geschaamd. Achteraf is het een perfecte merknaam gebleken. Laatst vroeg iemand me nog: 'Did you design that name?'

Als bedenker van Elliot the Crate Man, de gigantische krattenman voor Coca-Cola (zie pagina 138), rekende Porky Hefer af met zijn reclameverleden. Zestien jaar lang verdiende hij zijn brood als creatief in de reclamewereld. 'Op een dag had ik genoeg van de valse beloften, de navelstaarderij en de opdracht om elk jaar tien procent te groeien.' Na zijn jarenlange flirt met klanten als Nike, BMW en American Express was Hefer merkenmoe geworden. 'Zelfs als ze roepen dat ze 'echt, jong en wild willen zijn,' roepen ze dat uit strategisch belang. Zo nep als wat!' In plaats van het verkopen van andermans ideeën werd het tijd om zijn eigen ideeën te realiseren. 'Ik ben er zomaar uit gestapt.'

Historisch bewustzijn

In 2007 startte Hefer Animal Farm, een denktank die zich concentreert op creativiteit in driedimensionale vorm: van sculpturen in de openbare ruimte tot productdesign. Hefer: 'Het was een verademing ineens zelf verantwoordelijk te zijn voor alles wat ik denk en doe. Het voelde als een hergeboorte. Ken je het beeld van de slang die uit zijn oude vel kruipt en zich helemaal vernieuwt? Dat gevoel heb ik de laatste paar jaar al tien keer gehad. Daarvoor niet één keer.'

Hefer greep de kans zich in een nieuw vakgebied te verdiepen. 'Het verschil tussen een

'Omhels Afrika, maar knuffel het niet dood'
- Porky Hefer

designer in Zuid-Afrika en een collega uit - vooruit - Italië? Hier doe je alles zelf. Dus ben ik ontwerper, verpakker, grafisch ontwerper, producent, marketeer, verkoper, administrateur én postbode. Alles. Op die manier valt het niet mee je te verbeelden dat je iets hebt bereikt, dat je belangrijk bent. En dat beschouw ik als een voordeel. In Zuid-Afrika ontbreken de grote fabrikanten die met grote namen willen werken. Geen Cassina of Vitra om je op sleeptouw te nemen. Cappellini, dat met Marcel Wanders in zee

gaat? Dat klinkt als het ene merk dat met het andere merk wil samenwerken. Hier ben je volledig op jezelf aangewezen. We zijn een land met een verleden, maar ik geloof dat het ons aardig lukt om met dat verleden in het reine te komen. Anders dan in Australië of de Verenigde Staten worden we er hier elke dag mee geconfronteerd: waar kom ik vandaan en waar wil ik naartoe? Het is een 'mindfuck' die je radicaal met je diepste zielenroerselen en behoeften confronteert. Dat creëert een enorme verantwoordelijkheid,

Banden stapelen

Rondslingerevend rubber in het Kaapse straatbeeld? Een zeldzaamheid sinds Sean Smith zich specialiseerde in het hergebruik van oude autobanden. Zijn bedrijf Tyred Furniture tovert ze om tot funky, onverwoestbare, customized zitelementen.
www.tyred.co.za

Wired

Bij Willard Musarurwa is het begonnen met autootjes en olifantjes uit blik en draad. Later verkocht hij fruitschalen, schildpadden en kandelaars op Long Street, de uitgaansstraat in Kaapstad. Inmiddels exporteert hij zijn draadmeubels in gepoedercoat wit, zwart, groen, rood en geel wereldwijd. Naast de standaard serie tafels, stoelen en poefs produceren Willard en de wire-workers van Feeling African maatwerk op bestelling.

maar ook geweldige kansen. Zolang je de merken die je allerlei onzin willen verkopen maar niet tussen jou en je dromen laat kruipen. Omhels Afrika, maar knuffel het niet dood'.

De Crate Man voor Coca-Cola is een poging om reclame - Hefer: 'Ik ben zelf een cola-addict!'- met nobeler doelen als recycling en kunst in de publieke ruimte te verbinden. 'Dat beeld was er bijna niet gekomen, het stadsbestuur vond dat het de ruimte te veel zou bepalen. Uiteindelijk kwam het er toch. Via een list konden we het op een stukje niemandsland van het havenbedrijf realiseren. En toen het er een paar dagen stond, ging het stadsbestuur overstag en zagen ze het ineens als Kaapstad-promotie. Als je maar hard genoeg een andere kant op duwt, kun je tóch iets veranderen. Woorden schieten tekort, maar kunstenaars en ontwerpers als Alvar Aalto, Buckminster Fuller, Oscar Niemeyer en Ai Weiwei? Die maken het verschil! Daarom zijn het lichtende voorbeel-

den. Je moet bereid zijn om nieuwe ruimte te creëren.'

En lukt dat met een serie houten lampen? Hefer: 'Dat geloof ik wel. Mensen luisteren niet. Of ze horen alleen maar wat ze willen horen. Om ze op een ander spoor te brengen is het effectiever iets concreets te tonen. Letterlijk: demonstreren. Voortaan wil ik kunnen doen wat er in me opkomt, of het nu architectuur, grafisch ontwerp, design of wat dan ook is. Het zijn allemaal verpakkingen voor een creatieve boodschap. Toen ik in de reclame werkte, speelde ik elke dag dezelfde rol. Maar hoe beter ik werd en hoe meer prijzen ik behaalde, hoe onbenulliger de mensen aan wie ik mijn ideeën moest slijten. Sinds mijn vertrek uit de reclame weiger ik me vast te leggen. Verwondering is het enige wat telt.'

De storm overleven

Mensen die hem niet kennen, vinden Hefer weleens ongeduldig, agressief ook. 'The nightmare, the horrible one, dat soort kwalificaties hoor ik dan. Maar het zijn bijna altijd de mensen die niet fris kunnen kijken, al op voorhand roepen dat een houten lamp onmogelijk is. De serie Lamp Lite wordt kleinschalig geproduceerd, uit inheems hardhout. De 'bulb' en andere vormen fungeren als recyclebare lampenkap en verbergen de minder hitte verspreidende led-lichtbron. Het is een reactie op het hypocriete gloeilampenverbod. Dit is pas écht een energiebesparende en milieuvriendelijke oplossing: hout in plaats van plastic of metaal. De verschijningsvorm druist tegen je gevoel in: een peertje dat je in je handen houdt, zonder je vingers te branden. Creativiteit koop je

'In de reclame speelde ik elke dag dezelfde rol. Nu telt alleen de verwondering'
- Porky Hefer

THE BIRD WATCHER VAN YORK HEFER SCHRIKT ONGEWENSTE GASTEN AF, MAAR HEET DE VOGELS WELKOM.

Upcycling

Tja, de liefde. Philippe Bousquet reisde zijn hart achterna en belandde in Zuid-Afrika. De intercontinentale affaire leidde tot de oprichting van Bousquet Creations. Uit afvalmetaal creëert de Fransman allerlei objecten en lampen voor zijn After Dark-label. 'Upcycling ligt hier zo voor de hand...'
philippebousquetdesigns@gmail.com

niet per strekkende meter. Maar als je er verstandig mee omspringt en met de juiste mensen samenwerkt, kun je bergen verzetten. Ironisch genoeg doe ik als ex-reclame-man niets meer aan marketing of promotie. Zo'n lamp moet zo goed zijn, dat hij zichzelf verkoopt. Als een Zuid-Afrikaans product het redt, heeft het sowieso al een paar stormen overleefd.'

Even bezinnen

Hefer informeert of ik al kans zag zijn vogelnest uit te proberen. 'De Weaver's Nests, zoals de serie eigenlijk heet, zijn uitvergroete vogelnesten voor menselijk gebruik. De structuur is gevlochten uit natuurlijke materialen. Het vogelnest biedt de mogelijkheid je terug te trekken en je te bezinnen. Benieuwd wat voor ei je uitbroedt.'

www.animal-farm.co.za

Het Katern/Designers Zuid-Afrika

Shane Petzer heeft een wijze les: 'Niet alles wat schittert, is van kristal.' De kroonluchters van Magpie uit Barrydale, bijvoorbeeld. Twee hangen er bij president Obama in het Witte Huis.

Shane Petzer had ons een uitnodiging gestuurd om zijn 'socially conscious art collective' in de West-Kaap op te zoeken, op tweeënhalf uur rijden van Kaapstad in de Karoo. 'Dan zie je zelf hoe we werken!' Helaas zit zo'n ritje via de schilderachtige Route 62 er niet in. We ontmoeten een van de oprichters van Magpie Art Collective in Kaapstad. Scott B. Hart, Shane A. Petzer, Sean Daniel en Richard Panaino hebben het beste met de wereld voor. En vooral met de plattelandsgemeenschap in het afgelegen Barrydale. Petzer: 'Hoe word je een bedrijf waar mensen in de directe omgeving ook van profiteren? Hoe lever je een bijdrage aan sociale kwesties als alcoholisme, hiv-besmetting en recycling? Door de lokale gemeenschap bij je plannen te betrekken, ze werk en een opleiding te bieden. In Barrydale kennen de bewoners Magpie als een centraal recycling-depot. 'Sinds we daar zitten, slingert er op straat amper afval rond.'

'Maak je iets met je handen? Dan is er altijd een markt'
- Shane Petzer, Magpie

We zien mogelijkheden in de takjes, yoghurtverpakkingen, hondenvoerblikjes en kroonluchters die andere mensen weggooien. Niet alles wat schittert, is van kristal. Veel van het plastic, glas en metaal eindigt in onze halskettingen, lampen, decoratieve bloemen en 'art objects'. Op scholen organiseren we craft workshops. De meeste vrouwen die voor ons werken, zijn extreem gemotiveerde alleenstaande moeders. Ze hoeven niet naar de fabriek, kunnen van huis uit werken en hun kinderen ondersteunen. Maak je iets met je handen? Dan is er altijd een markt.' Behalve de kroonluchters waarmee Magpie bekend is geworden, maken ze ook sieraden, installaties en meubels. Petzer: 'Ons uitgangspunt is het hergebruik van materialen. Een beetje paradoxaal is wel dat we in een arme boerengemeenschap uit afval kroonluchters voor een rijk, welvarend publiek maken. Woorden als recycling, upcycling, repurposing mogen modieuze klinken: in wezen zijn het stokoude Afrikaanse begrippen. Het besef dat je dingen die je ontwerpt ook gaat gebruiken, is diep geworteld. Ons idee van esthetiek was altijd al gekoppeld aan functionaliteit.' Een paar jaar geleden kreeg de naam Magpie vleugels, toen een adviseur van Obama in het Rockefeller Center een kroonluchter uit afval zag. Petzer: 'Leek hem geschikt voor de privévertrekken van de Obama's. Er hangen er nu twee in het Witte Huis.'

Magpie werkt graag samen met kansarme zwarte inwoners. 'De drempel is groot. Ga er maar aan staan: als zelfproducerend ontwerper vanuit een Zuid-Afrikaanse plattelandsgemeenschap de oversteek naar Europa of Amerika maken, terwijl je

Fulbrite

'Avontuur, stijl, schoonheid, vrijheid en individualiteit!' Voor Jared Odell uit Kaapstad zijn het de pijlers van zijn ontwerp-praktijk. De stoelen en tafels uit de Fulbrite-serie - plywood in combinatie met gepoedercoat metaal - baseerde hij op 'modernisme en Bauhaus-design'.
www.jaredodell.co.za

moedertaal Tsonga of Xhosa is. Je voelt de last van het verleden, al verandert het wel.' De grondstoffen voor de Magpie-ontwerpen zijn goedkoop. 'De inwoners van Barrydale leveren ons gratis plastic afval en glas dat ze niet meer gebruiken. Als dank voor hun inzet onthullen we jaarlijks op 16 december, tijdens de nationale verzoeningsdag, een enorme kerstboom uit afval in het midden van het dorp. Er wonen drieënhalfduizend mensen in Barrydale. Die verzamelen zich dan om de boom voor de 'switch-on ceremony'. Misschien klinkt het naïef en idealistisch. Maar het werkt. 'We recycle waste for beauty, and wealth for social good.' »

Magpie
27 Van Riebeeck Street, Barrydale
www.magpieartcollective.com

Het Katern/Designers Zuid-Afrika

Ian Kelynack houdt van bomen en koestert handwerk. Maar zijn Isle of Trees is een plek 'waar de securiteit van de laser-cut machine de sentimentaliteit van ouderwets vakmanschap niet in de weg zit.'

Tijdens de Design Indaba Trade Fair 2011 was hij een van de ontdekkingen. Zijn stand werd als beste bekroond. Dus zijn we benieuwd of Ian Kelynack er dit jaar wéér in slaagt om zijn utopische Isle of Trees – soms alternatief gespeld als I love trees – op een paar vierkante meters beursvloer bij elkaar te fantaseren. En jawel: als we hem ontmoeten, zit hij – stemmig in stofjas – nog driftig visitekaartjes te vouwen. Niet van papier, maar uit hout. 'Alles wat je hier ziet, is handwerk. Mijn handwerk. Natuurlijk ken ik de hand-

werkmythe die Europeanen koesteren en graag in stand houden. Maar al dat eindeloze zagen, schaven, vijlen? Dat is vooral mooi als je het niet zélf hoeft te doen. Persoonlijk voel ik meer voor een combinatie van oude en nieuwe technieken. Handwerk is geen doel op zich. Sommige machines zijn preciezer en leveren een perfecter eindresultaat af. Andere werken zo snel, dat ze de prijsstelling positief beïnvloeden. Betaalbaarheid zegt me eerlijk gezegd meer dan exclusiviteit. Ik hoop dat mijn imaginaire Isle of Trees een plek is waar de securiteit van de laser-cut machine de

sentimentaliteit van ouderwets vakmanschap niet in de weg zit. Het fundament van mijn ontwerpen is een diep respect voor de natuur en alles wat er groeit. Maar ik zou mezelf en de kwaliteit van die ontwerpen tekortdoen wanneer ik me als een verstokte kluizenaar zou afwenden van moderne technologie.' Kelynack belooft ons 'furniture for your environment', gemaakt van duurzaam hout. En net als de grote broer uit Zweden (Ikea) verkoopt hij zijn meubels graag per flatpack. 'Op die manier kan het compact en makkelijk getransporteerd worden. Bovendien verklein je de afstand

Surfgeluk

Ze weten het leuk te brengen, de Holmes Brothers. Laurie en Gary sleten hun jeugd op het strand van Durban. 'Het hele jaar door blauwe lucht en perfecte golven.' In dat surfparadijs bedachten ze een strak logo voor hun zelfgemaakte surfboards. 'We gingen ze op T-shirts drukken en 'the fat was in the fire, the hog was out the tunnel,' juicht Gary. 'We zijn trots op de multiculturele mix van Zuid-Afrika. Maar laten ons graag beïnvloeden door een briesje uit Japan, Londen of New York. Kunnen jullie onze 'tropical threads' misschien in Nederland introduceren?' Sekerlik jongens, asseblief. www.holmesbros.co.za

Deense roots

Luke Pedersen en James Lennard (samen Pedersen + Lennard) kennen elkaar van de studie industrieel design in Kaapstad. Ze geloven in de kracht en de eenvoud van Afrikaans design. 'In ons handschrift combineren we ambachtelijke en industriële technieken. Als in onze tafels, stoelen en lampen iets Scandinavisch doorschemert, kan dat kloppen. Daar komen onze voorouders vandaan.' www.pedersenlennard.co.za

tussen gebruiker en product, omdat hij het zelf in elkaar schroeft. Soms kun je nog verder gaan. Door de verkoop van een stukje hout hoop ik de wereld een beetje beter te maken.' Voor zijn elementaire Branch Hooks heeft Kelynack een speciale kapvergunning en selecteert hij de uitlopers en takken van bomen uit de West-Kaap. Eenvoudiger kan het niet. Kelynack: 'Gebruik, red en bewaar wat je hebt. Het 'fynbos' lijdt er niet onder.' ☺

www.isleoftrees.co.za